

TTB-UDEK-UYEK

BAZI TIPTA UZMANLIK ALANLARININ DOKTORA EĞİTİMİNE KAYDIRILMASI KONULU TOPLANTI

4.11.2016 (10.00-13.00)

TTB MERKEZ KONSEY YERLEŞKESİ

Kurumsal katılım ve temsilcileri

1. Halk Sağlığı Uzmanları Derneği
2. Klinik Mikrobiyoloji Uzmanlık Derneği
3. Türk Biyokimya Derneği
4. Türk Cerrahi Derneği
5. Türk Farmakoloji Derneği
6. Türk Histoloji ve Embriyoloji Derneği
7. Türk İmmünoloji Derneği
8. Türkiye Psikiyatri Derneği
9. Türkiye Spor Hekimleri Derneği
10. TTB-UDEK-UYEK
11. Türk Fizyolojik Bilimler Derneği

Tartışma konuları, karar ve öneriler

Bazı uzmanlık alanlarının doktora eğitimine kaydırılması konusunda Türk Tabipleri Birliği'nin uzmanlık dernekleri ile birlikte görüş oluşturmasının ve bu görüşünü kısa ve anlaşılır bir metne dönüştürmesinin uygun olacağı görüşü benimsenmiştir. Rapor tamamlandığında ilgili kişi ve kurumlarla yazışma ve/veya yüz yüze görüşme şeklinde paylaşımının da olabileceği belirtilmiştir.

Bu görüşler doğrultusunda katılımcı uzmanlık dernek temsilcilerinin görüşleri alınmış ve genel bir tartışma zemini sağlanmıştır. Özetle;

1. Tıpta Uzmanlık Eğitimi, Tıpta ve Diş hekimliğinde Uzmanlık Eğitimi Yönetmeliği'ne¹ göre; tıpta uzman olabilmek için gereken eğitim ve öğretim olarak tanımlanmaktadır. Bir mezuniyet sonrası (lisans üstü) eğitimi olarak kabul edilen bu eğitim düzenlemesi üniversitelerin Tıp Fakültelerinde ve Sağlık Bakanlığı'nın eğitim ve Araştırma Hastaneleri ile üniversite-Sağlık Bakanlığı afiliye hastanelerinde sürdürülmektedir.
2. Doktora eğitimi de bir mezuniyet sonrası (lisans üstü) eğitimidir, düzenlemesi Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından yapılmaktadır. Yüksek Öğretim Kurulu Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği² kapsamında "...öğrenciye bağımsız araştırma yapma, bilimsel problemleri, verileri geniş ve derin bir bakış açısı ile irdeleyerek yorum yapma, analiz etme ve yeni sentezlere ulaşmak

¹ <http://www.tuk.saglik.gov.tr/tuey-2014.pdf>

*için gerekli becerileri kazandırır*² şeklinde tanımlanmaktadır. Doktora programları üniversitelerin Sağlık Bilimleri Enstitüleri tarafından yürütülmektedir.

3. **Dünyada ve ülkemizde her iki eğitim (uzmanlık ve doktora) işlev, süreç ve çıktılar açısından farklıdır.** Örneğin; doktora eğitiminin temel amacı bir alanda derinleşerek akademik çalışmalar yürütülmesi sonucunda alınan doktora belgesi ile akademik bir ortamda çalışabilmeye hak kazanılması olarak tanımlanabilir. Doktora eğitimi tıbbın seçilmiş bir alanında olabileceği gibi tıp disiplininin farklı bir alanında da gerçekleştirilebilir. Tıpta uzmanlık eğitimi ise, belli bir tıp alanında bilgi, tutum ve beceri kazanımına dayanan, doktora eğitiminde olduğu gibi bilişsel ve tez sunumu değerlendirmesi ile alınan uzmanlık belgesi ile belgelendirilmektedir. **Doktora ve uzmanlık eğitim süreçlerinin birbirlerinden farklı, ancak her ikisinin de çok değerli olduğu** Tıpta Uzmanlık Kurulu'nun 684 No'lu kararında da açıkça belirtilmiş ve her iki eğitim sürecinin çakışmaması gerektiğine de vurgu yapılmıştır. Aynı kararda uzmanlık eğitimi mezunlarının öncelikle sağlık hizmet sunucusu olduğuna dair de vurgu yapılmıştır.³ Uzmanlık ve doktora eğitim süreçlerinin farklılığı ve zenginliği hekimlerin bu alanları seçme motivasyonları açısından da değerli bir ivme olarak da değerlendirilebilir.
4. **Tıp fakültelerinde bir bütün olarak kabul edilmesi gereken eğitim, araştırma-geliştirme faaliyetleri ve sağlık hizmetleri, birbirleri ile yatay ve dikey entegrasyon içinde çalışan üç ana Tıp Bilimleri Bölümü içerisinde sürdürülmektedir (Tablo 1). Bu anabilim dalları birbirini bütünlükten, birey ve toplum sağlığını en üst düzeyde korumak ve geliştirmek amacına yönelik geliştiren anabilim dalları olup tıp fakülteleri içerisindeki mevcut yapılanmaları mezuniyet öncesi tıp eğitimi ve mezuniyet sonrası tıpta uzmanlık eğitimi entegrasyonu için de son derece gereklidir. Mezuniyet sonrası uzmanlık eğitiminin güçlü ve var olan yapılanmasında sürdürülebilmesi mezuniyet öncesi tıp eğitimi için de çok önemli bir zemindir. Dolayısıyla, **temel tıp bilimlerinde (Anatomi, Histoloji ve Embriyoloji, Fizyoloji, Tıbbi Biyokimya, Tıbbi Mikrobiyoloji) doktora eğitiminin yanı sıra tıpta uzmanlık eğitiminin gelişerek sürdürülmesi son derece önemli ve vazgeçilmez bir gerekliliktir.** Bu alanlara özel bazı ayrıntılar aşağıda yer almaktadır:**

 - a. **Histoloji ve Embriyoloji Anabilim Dalı** için de bazı konulara öncelik vermekte yarar bulunmaktadır. Son 15-20 yıl içerisindeki tıp bilimleri alanındaki önemli gelişmeler bu anabilim dalının temel tıp bilimleri içerisindeki yerini sağlamlaştırmanın yanı sıra, aynı anabilim dalının **Androloji ve Üremeye Yardımcı Teknikler (ÜYTE) laboratuvarlarında, kordon kanı ve hücre tedavileri laboratuvarlarında, kemik iliği transplantasyon ünitelerinde ve doku tiplendirme laboratuvarlarında, rejeneratif tıp uygulamalarında ve klinikte tanıya destek mikroskopi hizmetlerinde** önemli görevler ve sorumluluklar üstlenen uzman hekimler yetiştirmesini zorunlu kılar hale getirmiştir. Benzer bir durum **Tıbbi Biyokimya ve Tıbbi Mikrobiyoloji anabilim dallarında da söz konusudur. Bu temel tıp bilimleri alanlarının sağlık hizmetlerinin tümü Sağlık Uygulama Tebliği (SUT) kodu olarak Sosyal Güvenlik Kurumu'nca resmi olarak tanımlanmıştır.**

²

http://www.yok.gov.tr/documents/10279/23688337/lisansustu_egitim_ve_ogretim_y%C3%B6netmeliği.pdf/8451c3e1-7975-40f1-bc81-3ca01cb288c8

³ <http://www.tuk.saglik.gov.tr/dokumanlar/ilanlar/23/index.html>

- b. **Fizyoloji Anabilim Dalı**, insan fizyolojisi alanında bilgiye ulaşma, bilgi biriktirme ve üretme becerisi gösteren; tıbbi uygulamada tanı, tedavi ve izleme amacı ile kullanılan ve fizyolojik parametreleri ölçmeyi amaçlayan yöntemleri uygulama, yorumlama, yöntemlerin doğruluk ve güvenilirliklerini sınavabilme yetisine sahip, yeni yöntemler geliştirebilme becerisi kazanmış, konusunda diğer meslektaşlarına bilgi ve konsültasyon hizmeti sağlayan uzman hekimler yetiştirmektedir. **Fizyoloji uzmanları, sporcu performansı araştırma ve ölçüm yöntemleri** (SUT Kodu: 701.700, 701.630, 701.580, 701.600, 701.610, 702.430, 702.150, 702.210 vb.), **uyku ve elektrofizyoloji laboratuvarı** (SUT Kodu: 702.820, 702.870, 702.860, 702.930, 702.830, 702.900 vb.), **elektrofizyolojik değerlendirmeler** (Vizüel UP, ERG, EOG, **BOS'ta özellikli immunolojik tetkikler**, SUT kodu: 703.440, 902.800, 900.710 vb.), **intraoperatif monitorizasyon** (SUT Kodu: KN1200, KN1210, KN1220, KN1230 vb.), **kemik iliği nakil merkezi hücre işleme ve hücre toplama** (SUT Kodu: 704940, 704.860, 704.941, 704.730, 7705.070, 905.080 vb.) gibi özellikli görevler ve sorumluluklar üstlenmektedir. Bu görev tanımları, temel tıp bilimleri alanlarının sağlık hizmetlerinin tümü Sağlık uygulama Tebliği (SUT) kodu olarak Sosyal Güvenlik Kurumu'nca tanımlanmıştır ve rutin uygulanmaktadır.

Temel, Dahili ve Cerrahi tıp bilimleri gibi ana üç bölümün belirlenmesinde bilim alanlarının yetkinlikleri ve aynı zamanda da alanın sağlık hizmet sunumundaki yer ve rolü temel alınmıştır.

- Örneğin; **Halk Sağlığı anabilim dalının dahili bilimler içinde yer almasının/yapılanmasının önemli bir gerekçesi** tıp öğrencisi açısından birinci basamakta bireye ve topluma yönelik tıp eğitimi uygulamalarının yetkin bir şekilde uygulayabilmenin öğrenilmesi; mezuniyet sonrası uzmanlık eğitimi açısından da uzmanlık yetkinliklerinin yine sağlık hizmeti sunumunda bizzat yeri ve önemi olmasıdır (Toplum Sağlığı Merkezi ve Halk Sağlığı Kurumunda istihdam gibi). Zira, Çekirdek Eğitim Programı (ÇEP) kapsamında bu konuları kapsayan ayrıntılar yeterince mevcuttur (örneğin; hekim olarak sigara bırakma tedavisi konusunda yetkinlik, aile planlaması danışmanlığı, sağlık yönetimi ile ilgili uygulamalar/yetkinlikler, birincil-ikincil-üçüncül koruma tanımları kapsamındaki yetkinlikler, vb). Halk Sağlığı mezuniyet sonrası uzmanlık eğitimi bu yetkinlikleri tanımlamakta ve kapsamaktadır. Halk Sağlığı uzmanı olan bir hekimin bu yetkinliklerin tamamına ulaşması beklenmektedir.
- **Tıbbi Farmakoloji** için de benzer bir yaklaşım ve durum söz konusudur. Sağlığın ve sağlık hizmetlerinin birey ve toplum sağlığı açısından bütünsel bir bakış açısı ile kurgulandığı tıp ve sağlık ortamı için bu konuda örnek ve ayrıntılar çoğaltılabilir.

Dolayısıyla, Temel, Dahili ve Cerrahi olarak tanımlanmış mevcut yapılanma içeriklerinde yer alan alanlar/bilim dalları açısından doğru bir yapılanmadır. Mevcut yapı korunarak evrensel ölçütler zemininde ilerlemenin/gelişmenin sürdürülebilmesi sağlanabilmelidir.

Tablo 1. Bilim alanları (kendi içinde alfabetik)

TEMEL BİLİMLER	DAHİLİ BİLİMLER	CERRAHİ BİLİMLER
Anatomi Anabilim Dalı	Acil Tıp Anabilim Dalı	Anesteziyoloji ve Reanimasyon Anabilim Dalı
Biyofizik Anabilim Dalı	Adli Tıp Anabilim Dalı	Beyin ve Sinir Cerrahisi Anabilim Dalı
Biyoistatistik Anabilim Dalı	Aile Hekimliği Anabilim Dalı	Çocuk Cerrahisi Anabilim Dalı
Fizyoloji Anabilim Dalı	Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı	Genel Cerrahi Anabilim Dalı
Histoloji ve Embriyoloji Anabilim Dalı	Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı	Göğüs Cerrahisi Anabilim Dalı
Tıbbi Biyokimya Anabilim Dalı	Deri ve Zührevi Hastalıklar Anabilim Dalı	Göz Hastalıkları Anabilim Dalı
Tıbbi Biyoloji Anabilim Dalı	Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı	Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı
Tıbbi Mikrobiyoloji Anabilim Dalı	Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı	Kulak, Burun, Boğaz Hastalıkları Anabilim Dalı
Tıp Eğitimi ve Bilişimi Anabilim Dalı	Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı	Kalp ve Damar Cerrahisi Anabilim Dalı
Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı	Halk Sağlığı Anabilim Dalı	Ortopedi ve Travmatoloji Anabilim Dalı
	İç Hastalıkları Anabilim Dalı	Plastik, Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahi Anabilim Dalı
	Kardiyoloji Anabilim Dalı	Tıbbi Patoloji Anabilim Dalı
	Nöroloji Anabilim Dalı	Üroloji Anabilim Dalı
	Nükleer Tıp Anabilim Dalı	
	Radyasyon Onkolojisi Anabilim Dalı	
	Radyoloji Anabilim Dalı	
	Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı	
	Spor Hekimliği Anabilim Dalı	
	Tıbbi Farmakoloji Anabilim Dalı	
	Tıbbi Genetik Anabilim Dalı	

5. Uzmanlık eğitimi bugün tıbbın pek çok alanı için ana ve yandallarda ÇEP ile de şekillendirilmiş, bu müfredat programları Tıpta Uzmanlık Kurulu tarafından onaylanması ile de mevzuat açısından resmiyet kazanmıştır. ⁴ Kabul edilen müfredatların tam anlamıyla uygulanması için de çeşitli kamusal mekanizmalar süreklilik içinde çalışmaktadır. Tıpta Uzmanlık Kurulu'nun bir alt uzantısı olan TUKMOS komisyonlarında alanların bilim insanları müfredatları güncelleme için çalışmalarını sürdürmektedirler.
6. Tıpta herhangi bir uzmanlık alanında eğitimini tamamlayarak "uzman" doktor ünvanını alan bir kişi açısından aşağıdaki özelliklere sahip olunması gerekmektedir:
 - a. Alana ait tanımlanmış yetkinliklerin müfredatta belirtilen düzeylerde kazanılmış olması,
 - b. Eğitim standartlarının sağlandığı bir kurumda bilişsel, tutumsal ve davranışsal yeterlik ve yetkinliklerin öğrenilmiş/kazanılmış olması,
 - c. Tıp eğitiminin temelinden başlayan bir sürecin uzantısı olan uzmanlık eğitiminde de uzmanlaşılan alanda araştırma yapma kapasitesini geliştirmek ve bu beceriyi kazanmış olmak için bir tez çalışmasının yapılmış olması,
 - d. Uygulamaların uzmanlık alanına özel klinikte ve eş zamanlı olarak da adı geçen uzmanlığın gereksinim duyduğu diğer uzmanlık müfredat programlarında rotasyonlarını tamamlamış olması

Bu aşamaların tamamı alanın çekirdek eğitim müfredatında yer almaktadır. Değerlendirme de uzmanlık öğrencisinin eğitim gördüğü bütün süreçlerde sorumlu eğitimcisinin gözetiminde yapılmaktadır. Uzmanlık öğrencisi başarılı olduğunda eğitim gördüğü alana özgün uzman ünvanını almaya hak kazanarak tıpta uzmanlık diplomasını almaktadır.

7. Tıp eğitimin alanlarının temel tıp, klinik tıp ayrılarak uzmanlık, doktora eğitimi olarak ayrılması hem mezuniyet öncesi tıp eğitiminin bütünlüğünü bozacak hem de mezuniyet sonrası tıp eğitiminin niteliğini bozarak istihdam alanından uzaklaştıracak, dolayısıyla topluma hizmet sunumunda kaliteyi düşürecek bir yaklaşım olacaktır. Doğru olan mevcut durumun sürdürülmesi, ancak değişiklik yapılacaksa bu her iki eğitimin niteliğini iyileştirme/geliştirme yönünde olmalı ve ilgili tüm kurumların bir araya gelerek çalışmasıyla gerçekleştirilmelidir.
8. Ülke gereksinimlerine göre bir düzenleme yapılması düşünüldüğünde bu mekanizmanın ilgili bütün bileşenlerin (uzmanlık dernekleri, yeterlik kurulları, tıpta uzmanlık kurulu mekanizması, Yüksek Öğretim Kurulu, üniversiteler, tıp fakülteleri, vb) yetkin temsilcileri ile bir araya gelinerek kurulması mesleki ve etik değerleri gözetenek toplum yararına uygulamaların yapılabilmesinin sağlanması adına çok önemlidir. Bu konuda ön çalışmalar en geniş katılımı yapılmadığı takdirde yapılacak düzenlemelerin evrensel ölçütlerle uyumundan ve doğruluğundan emin olmak olası değildir. Aynı zamanda gereksinimlerin de bilimsel bir zeminde tanımlanması gerekmektedir. Bu çerçeveyi dışarda bırakan bir yaklaşımın benimsenmesi tıp disiplinleri açısından mümkün değildir.

⁴ <http://www.tuk.saglik.gov.tr/mufredatlar.html>